ශ්‍රී ලංකාවේ වායු තත්ත්ව කළමනාකරණය සම්බන්ධ ජාතික සම්මන්ත්‍රණය

පිරිසිදු වායු 2025 ක්‍රියාකාරී සැලැස්ම එළිදැක්වීම 2016 මැයි 5 සහ 6

මෙහි මුල් කොටස ඊයේ දින පළවිය...

3.0 පිරිසිදු වායු 2025 ක්‍රියාකාරී සැලැස්ම

වේගයෙන් සිදුවන සංවර්ධනය හා කාර්මීකරණය මෙන්ම දිනෙන් දින වැඩිවන වාහන ගණන්වය හේතුවෙන් ඇති වන වායු දූෂණය වර්තමානයේ ප්‍රධාන පාරිසරික ගැටලුවක් වී ඇත. ශ්‍රී ලංකාවේද මේ තත්ත්වය හේතුවෙන් බරපතළ සෞඛ්‍යමය තර්ජන උද්ගත වී ඇත. ඒ අනුව හඳුනාගන්නා ලද ක්ෂේත්‍ර ඔස්සේ ශ්‍රී ලංකාවේ වායු තත්ත්ව කළමනාකරණය සම්බන්ධයෙන් සියලු පාර්ශ්වකරුවන්ගේ සහභාගීත්වයෙන්වූ 2014 ද/2015 පැවති වැඩමුළු දෙකකදී පිරිසිදු වායු දස අවුරුදු සැලැස්ම සකස්කරන ලදී. මෙම සැලැස්මේ ප්‍රධාන දැක්ම වනුයේ නාගරික, කාර්මික හා ගෘහස්ථ වායු දූෂණය අවම කිරීම හා අහිතකර වායු විමෝචන අවම කිරීම තුළින් ශ්‍රී ලංකාවේ වායු තත්ත්වය හිතකර මට්ටමක පවත්වා ගැනීමයි.

ශ්‍රී ලංකාවේ වායු තත්ත්ව කළමනාකරණය

පිරිසිදු වායු 2025 ක්‍රියාකාරී සැලැස්මේ අරමුණු

1 වායු ගුණාත්මක තත්ත්වය ඉහළ නැංවීම සඳහා කළමනාකරණ වැඩසටහන් සකස් කිරීම සහ සම්බන්ධීකරණය කිරීම සඳහා ජාතික බහුවිධ පාර්ශ්වකරුවන්ගෙන් යුත් වේදිකාවක් ස්ථාපිත කිරීම සහ සංවර්ධනය කිරීම

2 සියලු පාර්ශ්වකරුවන්ගේ ඒකරාශීත්වයෙන් හඳුනාගන්නා ලද වැඩසටහන් ක්‍රියාත්මක කිරීම මගින් වායු දූෂකාරක ප්‍රභව හඳුනා ගැනීම, ප්‍රමාණකරණය, අධීක්ෂණය හා අවම කිරීම

3 ඵලදායී වායු තත්ත්ව කළමනාකරණය සඳහා සුදුසු නියාමන රාමුව සකස් කිරීම, ශක්තිමත් කිරීම සහ ක්‍රියාත්මක කිරීම

4 වායු තත්ත්ව කළමනාකරණය සඳහා පර්යේෂණ, සංවර්ධන සහ ධාරිතා වර්ධන වැඩසටහන් ක්‍රියාත්මක කිරීම

5 උප-කලාපීය, කලාපීය හා ගෝලීය වශයෙන් වායු තත්ත්ව කළමනාකරණය පිළිබඳ සම්බන්ධතා ස්ථාපිත කිරීම

6 වායු දූෂණය, එහි සෞඛ්‍යමය සහ අනෙකුත් පාරිසරික සහ සාමාජීය බලපෑම පිළිබඳ මහජනතාව දැනුවත් කිරීම සහ එම ගැටලු විසඳීම සඳහා අදාළ ක්‍රියාකාරකම් හඳුනා ගැනීම

7 වායු තත්ත්ව කළමනාකරණය සඳහා විධිමත් හා නවෑ මූල්‍ය උපක්‍රම හරහා ප්‍රමාණවත් මූල්‍ය යාන්ත්‍රණයක් ස්ථාපිත කිරීම

3.1 වායු තත්ත්ව කළමනාකරණය සඳහා උපාය මාර්ගික කළමනාකරණය හා සම්බන්ධීකරණය සඳහා ආයතනික ව්‍යුහයක් ස්ථාපනය කිරීම (2016-2018)

පිරිසිදු වායු 2000 ක්‍රියාකාරී සැලැස්ම ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා 2001 දී වායු තත්ත්ව කළමනාකරණ කේන්ද්‍රය ස්ථාපිත කරන ලදී. එහෙත් වායු තත්ත්ව කළමනාකරණ සම්බන්ධයෙන් කටයුතු කිරීම සඳහා අදාළ සියලුම ප්‍රධාන ක්ෂේත්‍ර ආවරණය වන පරිදි වායු තත්ත්ව කළමනාකරණ උපාය මාර්ග ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා, විධිමත්, ව්‍යුහාත්මක හා ශක්තිමත් පාර්ශවකරුවන් ඇතුළත් වනසේ අමාත්‍ය මණ්ඩල සම්බන්ධීකරණ කමිටුවක් පත් කිරීමට අපේක්ෂා කෙරේ.

3.2 ප්‍රවාහන ක්ෂේතයේදී සිදුවන වායු විමෝචන ඵලදායී ලෙස කළමනාකරණය

නාගරික වායු තත්ත්වය හා ප්‍රවාහන ක්ෂේත්‍රයේදී සිදුවන වායු විමෝචන අතර සෘජු සම්බන්ධතාවක් ඇත. පාරිභෝගික තෘප්තිමත් බවින් යුතු පොදු ප්‍රවාහන පද්ධතියක් ස්ථාපනය කිරීම, කාර්යක්ෂම දුම්රිය ප්‍රවාහන පද්ධතියක් ඇති කිරීම, පරිසර හිතකාමී භාණ්ඩ ප්‍රවාහන පද්ධතියක් ස්ථාපනය කිරීම, මේ සම්බන්ධයෙන් ඉතා වැදගත්වේ. 2016-2025 කාලය තුළ පහත ක්‍රියාකාරකම් යෝජනා කර ඇත.

1. ජනාකීර්ණ නාගරික මාර්ග සඳහා ශීඝ්‍රගාමී බස්රථ ප්‍රවාහන විධි (BRT) හඳුන්වා දීම
2. දුම්රිය ප්‍රවාහන පද්ධතියේ කාර්යක්ෂමතාව සහ ගුණාත්මකභාවය වැඩිදියුණු කිරීම
3. වාහන වායු විමෝචන පරීක්ෂණ වැඩසටහන වැඩි දියුණු කිරීම හා ප්‍රවර්ධනය කිරීම හා සියලුම වායු විමෝචනවීම ආවරණය වන ලෙස වැඩසටහන සකස් කිරීම
4. මාර්ග සංවර්ධනය, යටිතල පහසුකම් වර්ධනය කිරීම සඳහා, ගුවන් පාලම්, භූගත උමං මාර්ග, අධිවේගී මාර්ග ඉදිකිරීම හා පොදු වාහන ගාල් හඳුන්වා දීම
5. ප්‍රවාහන ක්ෂේත්‍රය සඳහා ගාස්තු අයකිරීමේ ක්‍රම හඳුන්වා දීම.

3.3 ස්ථානීය ප්‍රභවයන්ගෙන් සිදුවන වායු විමෝචන ඵලදායී ලෙස කළමනාකරණය කිරීම (2016-2025)

ස්ථානීය ප්‍රභවයන්ගෙන් සිදුවන වායු විමෝචන ඵලදායී ලෙස කළමනාකරණය කිරීම සඳහා සම්මත ක්‍රියාපටිපාටීන් හා ක්‍රමවේද හඳුන්වාදීම ඉතා වැදගත්වේ. මේ හරහා ස්ථානීය වායු විමෝචන ප්‍රමිතී සහ සංසරණ වායු ප්‍රමිතීන් අතර සහසම්බන්ධය පිළිබඳ තොරතුරු අතර පවතින පරතරයන් පියවීම අපේක්ෂා කෙරේ. එසේම ස්ථානීය වායු විමෝචන පාලනය තාක්ෂණ ප්‍රවේශයන් ඇතිකිරීම සහ දැනට පවත්නා කර්මාන්තයන්හි වායු දූෂණ පාලන ක්‍රමෝපායන් ක්‍රියාත්මක කිරීමට යෝජිතය. මේ සඳහා පහත සඳහන් ක්‍රියාකාරකම් යෝජනා කර ඇත.

1. මධ්‍යම පරිසර අධිකාරිය සහ වෙනත් හඳුනාගත් ආයතනවල වායු විමෝචනයන් මැනීමේ ක්‍රමවේද වර්ධනය සඳහා වන ආයතනික හැකියාවන් වර්ධනය කිරීම
2. ස්ථානීය ප්‍රභවයන්ගෙන් සිදුවන වායු විමෝචන පිළිබඳ මූලික දත්ත එක්රැස් කිරීම මගින් එම දත්ත අඩුපාඩුකම් හඳුනා ගැනීම. දත්ත රැස් කිරීමේ ක්‍රමවේදය වැඩිදියුණු කිරීම
3. ස්ථානීය වායු විමෝචන ප්‍රමිතීන් පිළිබඳ පාර්ශවකරුවන් ඇතුළු කර්මාන්ත ක්ෂේත්‍රයේ නියැලෙන්නන් දැනුවත් කිරීම
4. බලශක්තිය කාර්යක්ෂම ලෙස භාවිත කරන උපකරණ ,වායු විමෝචන පාලනය, පරීක්ෂා කිරීම සහ ප්‍රමිතීන් ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා ප්‍රතිපත්තිමය වශයෙන් මැදිහත් වීම (බදු සහන ලබා දීම/ මූල්‍ය ආධාර ලබාදීම)

3.4 ගෘහස්ථ වායු තත්ත්ව කළමනාකරණය

යහපත් වායු තත්ත්ව කළමනාකරණයක් සඳහා ගෘහස්ථ වායු තත්ත්වය කළමනාකරණය සඳහා වැඩි අවධානයක් යොමු කළයුතු බව හඳුනාගෙන ඇත. මුළුතැන්ගෙයි කටයුතු සඳහා දර හා ආශ්‍රිත ද්‍රව්‍ය භාවිත කිරීම හේතුවෙන් ඇතිවන ගෘහස්ථ වායු දූෂණය බොහෝ සෞඛ්‍යමය බලපෑම් ඇති කරන බව හඳුනාගෙන ඇත. ගෘහස්ථ වායු දූෂණය අවම කිරීමේ ක්‍රම පිළිබඳ උපදෙස් සකස් කළ යුතුවේ. එසේම ගොඩනැගිලි නිර්මාණයේදී, ඉදිකිරීමේදී, නඩත්තු කිරීමේදී සහ භාවිතයේදී ගෘහස්ථ වායු තත්ත්වය පිළිබඳ අවධානය යොමු කිරීම අවශ්‍ය වේ. මේ යටතේ පහත සඳහන් ක්‍රියාකාරකම් හඳුනාගෙන ඇත.

1. ගෘහස්ථ වායු දූෂණය අවම කිරීමේ ක්‍රම පිළිබඳ උපදෙස් හා මාර්ගෝපදේශ සකස් කිරීම හා එම උපදෙස් ගොඩනැගිලි ඉදිකිරීම් රෙගුලාසි තුළට ඇතුළත් කිරීම.
2. මාර්ගෝපදේශ සඳහා ඇතුළත් කළ යුතු වෙනත් ප්‍රමිතීන්, යෙදිය යුතු විවිධ ස්ථාන සහ ගොඩනැගිලි හඳුනා ගැනීම
3. ගෘහස්ථ වායු දූෂණය හා සෞඛ්‍යමය බලපෑම් තක්සේරු කිරීම සඳහා අධ්‍යයනයක් කිරීම
4. ගෘහස්ථ වායු දූෂණය අවම කිරීමේ ක්‍රම පිළිබඳ දැනුවත් කිරීමේ වැඩසටහන් පැවැත්වීම

3.5 සදාචාර විරෝධී සහ නොදැනුවත්කමින් සිදුකරන ක්‍රියා කළමනාකරණය

විවෘත දහනය හා ඉදිකිරීම් කටයුතු හේතුවෙන් සිදුවන, සදාචාර විරෝධී සහ නොදැනුවත්කමින් සිදුකරන ක්‍රියා නිසා සිදුවන වායු දූෂණ නාගරික හා ගෘහස්ථ වායු තත්ත්වයන් තෙරෙහි දැඩි බලපෑමක් ඇතිකරන බව හඳුනාගෙන ඇත. අපද්‍රව්‍ය විවෘත දහනය කිරීම, ප්ලාස්ටික් හා පොලිතීන්, ඉදිකිරීම් කටයුතු, ගොඩනැගිලි සුන්බුන් දහනයේදී නිකුත්කරන මෙවැනි දූෂණය පාලනය කිරීම සඳහා ක්‍රියාකාරකම් හඳුනාගෙන ඇත.

1. විවෘත දහනය පාලනය /අවම කිරීම සඳහා මාර්ගෝපදේශයන් හා රෙගුලාසි මාලාවක් ගොඩනැගීම සහ ක්‍රියාකාරී සැලැස්මක් සකස් කිරීම
2. අපද්‍රව්‍ය විවෘත දහනය කිරීම නිසා සිදුවන වායු විමෝචනයේ හානිකර ප්‍රතිඵල පිළිබඳ දැනුවත් කිරීමේ වැඩසටහන් පැවැත්වීම

3.6 සුපිරිසිදු තාක්ෂණය, පිරිසිදු ඉන්ධන හා ආශ්‍රිත ක්‍රියා

යහපත් වායු තත්ත්ව කළමනාකරණයේදී සුපිරිසිදු ඉන්ධන භාවිතා කිරීම, පිරිසිදු තාක්ෂණය උපයෝගී කර ගැනීම ඉතා වැදගත්වේ. සුපිරිසිදු ඉන්ධන, තාක්ෂණය හා විකල්ප පිරිසුදු ඉන්ධන ප්‍රවර්ධනය හා සුලභ කිරීම අවශ්‍ය බව හඳුනාගෙන ඇත.

1. පොදු ප්‍රවාහන සඳහා විද්‍යුත් වාහන , ජීව ඉන්ධන සහ විකල්ප ඉන්ධන ක්‍රම ප්‍රවර්ධනය කිරීම
2. වායු විමෝචන ප්‍රමිතීන් කාලීනව සමාලෝචනය කිරීම හා දැඩි ඉන්ධන ගුණාත්මකභාවයන් සහ ප්‍රවාහන, කාර්මික හා විදුලිබල වායු විමෝචන ප්‍රමිති හඳුන්වා දීම
3. විද්‍යුත් වාහන සඳහා සූර්ය බලශක්තිය ප්‍රවර්ධනය
4. ඉන්ධන තත්ත්ව නඩත්තු කිරීම සඳහා පවත්නා පිරිපහදුව නවීකරණය කිරීම
5. පිළිගත් ස්වාධීන ඉන්ධන තත්ත්ව පරීක්ෂණ රසායනාගාරක් ස්ථාපිත කිරීම හා පවත්වාගෙන යාම

3.7 වායු තත්ත්වය පිළිබඳ අධීක්ෂණය

ශ්‍රී ලංකාව සඳහා පුළුල් වායු තත්ත්ව අධීක්ෂණ පද්ධතියක් ස්ථාපනය කිරීම ඉතාමත් වැදගත් අවශ්‍යතාවක්ව පවතී. මේ දක්වා සිදුකර ඇති වැඩසටහන් හා ක්‍රියාමාර්ගවල සඵලතාව තහවුරු කිරීමට මෙවැනි පුළුල් වායු තත්ත්ව අධීක්ෂණ පද්ධතියක් ඉතාමත් අවශ්‍යය. මේ සඳහා පහත සඳහන් ක්‍රියාකාරකම් යෝජනා කර ඇත.

1. ශ්‍රී ලංකාව සඳහා පුළුල් වායු තත්ත්ව අධීක්ෂණ පද්ධතියක් ස්ථාපනය කිරීම
2. අන්තර් සීමා (රටවල් අතර) වායු දූෂණය පිළිබඳව දැනට වායු තත්ත්ව අධීක්ෂණ පද්ධතියේ ධාරිතාව වර්ධනය කිරීම

3.8 වායු තත්ත්ව සඳහා දැනුවත් කිරීම්, අධ්‍යාපනය, තොරතුරු හා දැනුම කළමනාකරණය

වායු දූෂණය හා එහි සමාජීය, පාරිසරික, ආර්ථික හා සෞඛ්‍යමය බලපෑම් පිළිබඳ පොදු ජනතාව අතර දැනුවත් භාවය ඇති කිරීම

3.9 පර්යේෂණ හා සංවර්ධන ධෛර්යමත් කිරීම සහ වායු දූෂණ බලපෑම් තක්සේරු කිරීම (2016 - 2020)

වායු සම්පත් කළමනාකරණ පිළිබඳ තීරණ ගැනීමේදී සහ ප්‍රතිපත්තිමය වශයෙන් මැදිහත්වීම සඳහා ධාරිතා වර්ධනය කිරීම අවශ්‍යවේ. එසේම වායු දූෂණය නිසා ඇතිවන බලපෑම් හා ආරක්ෂක පියවර පිළිබඳ ප්‍රමාණවත් දත්ත පද්ධතියක් ස්ථාපනය කිරීම

3.10 ඵලදායී ලෙස වායු තත්ත්ව කළමනාකරණය සඳහා තොරතුරු මූලික දැනුම සහ මානව සම්පත් සංවර්ධනය

3.11 වායු තත්ත්ව කළමනාකරණය සඳහා වන ගෝලීය සහභාගීත්වය හා සහයෝගිතාව

3.12 වායු සම්පත් කළමනාකරණය සඳහා තිරසාර මූල්‍ය යාන්ත්‍රණයක් ඇතිකිරීම

4.0 වායු සම්පත් කළමනාකරණ සැලැස්ම අධීක්ෂණය හා පසුවිපරම් කිරීම

මේ වැඩසටහන ක්‍රියාත්මක කිරීමේ වගකීම මහවැලි සංවර්ධන හා පරිසර අමාත්‍යාංශය යටතේ ඇති සියලු පාර්ශවකරුවන්ගේ සම්බන්ධීකරණ කමිටුව හරහා වායු සම්පත් කළමනාකරණ කේන්ද්‍රය මගින් ක්‍රියාත්මකවේ. වැඩසටහනේ එක් එක් ක්‍රියාකාරකම් අදාළ රාජ්‍ය ආයතන මගින් ක්‍රියාත්මක කෙරේ. ඒ සඳහා අවශ්‍ය නායකත්වය හා උපදෙස් ඉහත සම්බන්ධීකරණ කමිටුව හරහා ඉදිරිපත් කෙරේ.

වායු සම්පත් කළමනාකරණ කේන්ද්‍රය මගින් මෙම වැඩසටහන ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ප්‍රගතිය ක්‍රියාත්මක සැලැස්මේ කාල වකවානු අනුව අධීක්ෂණය හා පසුවිපරම්කිරීම සිදුකෙරේ. මේ සඳහා ඒ ඒ වැඩසටහන්වලට අනුරූපී පසුවිපරම් කමිටු ස්ථාපිත කෙරේ. ක්‍රියාකාරකම්වල අන්තකාලීන ඉලක්ක කෙරේ ළඟාවීම පිළිබඳව අධීක්ෂණය කරනු ලැබේ. වසර දෙකකට වතාවක් රජයේ වැඩසටහන් හා ප්‍රතිපත්ති අනුව මෙම වැඩසටහන සමාලෝචනය කරනු ලැබේ.

ස්ථානීය ප්‍රභවයන්ගෙන් සිදුවන වායු විමෝචන ඵලදායී ලෙස කළමනාකරණය කිරීම සඳහා සම්මත ක්‍රියාපටිපාටි හා ක්‍රමවේද හඳුන්වාදීම ඉතා වැදගත්වේ. මේ හරහා ස්ථානීය වායු විමෝචන ප්‍රමිති සහ සංසරණ වායු ප්‍රමිතීන් අතර සහසම්බන්ධය පිළිබඳ තොරතුරු අතර පවතින පරතර පියවීම අපේක්ෂා කෙරේ

අනුර ජයතිලක
අධ්‍යක්ෂ
වායු සම්පත් කළමනාකරණ කේන්ද්‍රය, මහවැලි සංවර්ධන හා පරිසර අමාත්‍යාංශය

සම්බන්ධීකරණය
තිලක් කේ.ඉලේපෙරුම

අනුග්‍රාහකත්වය
UNEP United Nations Environment Programme
SACEP South Asia Co-operative Environment Programme (SACEP)
CleanAirSL Partnership for Clean Air — Clean Air Sri Lanka
Sustainable Biomass Energy Project — Sustainable Biomass Energy Project
The GEF Small Grants Programme — The GEF Small Grant Programme
drivegreen — Cleanco Lanka Pvt Ltd
LAUGFS eco emission testing — Laugfs Eco Sri (Pvt) Ltd

ලංකාවේ සීමාසහිත එක්සත් ප්‍රවෘත්ති පත්‍ර සමාගම © 2012 සියළුම හිමිකම් ඇවිරිණි.